

BİR YAZI NÜMÜNESİ MÜNASEBETİ İLE

II

R. RAHMETİ ARAT

İstanbul kütüphanelerinde mahfûz, a r a p harfleri ile kaleme alınmış güzel yazı nümüneleri mecmualarından birinde (bk. Topkapı sarayı, Hazine, 2172, var. 57 b-58 a), bir hattat tarafından, u y g u r harfleri ile yazılmış, bir buçuk şahifelik bir parça dolayısı ile, türkler tarafından kullanılmış olan alfabeler ile türk yazı san'atine kısaca temas edilmiş ve bu nümüne üzerinde durulmuştu (bk. R. Rahmeti Arat, *Bir yazı nümûnesi münâsebeti ile*, Fuad Köprülü Armağanı, İstanbul, 1953, s. 17-29).

Bu yazı nümunesini kaleme alan, a r a p ve u y g u r yazılarının her ikisinde de aynı mahârete sâhip olduğu anlaşılan Zeyne'l-'Abîdin b. Sultânbahtî 'l-Huşeyni 'l-Cürcanî xv. asır türk hattatlarından (aynı hattat tarafından u y g u r ve a r a p harfleri ile, Semerkand'da 848=1444 yılında vücûda getirilmiş olan bir eser için bk. R. Rahmeti Arat, *Atabetü'l-hakayık*, T. D. K., İstanbul, 1951, I-LXII).

Hattat Zeyne'l-'Abîdin tarafından kaleme alınmış olan başka bir u y g u r yazısı nümûnesi de Üniversite kütüphanesinde (FY 1423, var. 10 b - 11 a) bulunmaktadır. Mevcûdiyetini arkadaşım Ahmed Ateş'ten öğrendiğim bu yazı nümûnesi 56,5 x 26,5, cm. (yazı kısmı 48,8 x 24 cm). eb'adında bir kâğıt üzerinde olup, u y g u r kısmı, ilk nümûnede de olduğu gibi, büyük ve küçük olmak üzere, iki çeşit yazı şekli ihtivâ etmektedir.

Nümüne küfî hattı ile yazılı بسم الله الرحمن الرحيم ile başlamakta, bunu güzel bir şekil içine yerleştirilmiş olan asıl u y g u r kısmı tâkip etmekte ve sahife altındaki bir ketebe (كتب العبد الضعيف النحيف المحتاج) = keṭeḇe 'l-'abdü z-za'ifü'n-naḥîfû'l-muḥtaç ila raḥmeti 'l-lahî 'l-'aliyyi 'l-ğani Zeyne 'l-'Abîdini 'l-Huşeyni ğafere 'llahü leḥü ile nihâyet bulmaktadır.

Sahifede u y g u r yazısından sonra açık kalan boşluklar, a r a p harfleri ile yazılı arapça ve farsça parçalar ile doldurulmuştur :

Üst sağ: نعم الوكيل (ve hüve ḥasbi ve nî' me 'l-vekil)

» sol: نعم المولا و نعم النصير (nî' me 'l-mevla ve nî' me 'n-naşir)

orta sağ: قال على كرم الله وجهه خالطوا الناس مخالطة ان غبتم حبوا اليكم و
(kaḷe 'Alıyyü kerremē 'llahü veḥḥü 'n-naşe
muḥaleḫat^{en} in ğibtüm ḥabbu ileyküm ve in müttüm bekev
'aleyküm)

sol: وقال كرم الله وجهه الطريق مسدودة على الخلق بخمسة خصال القناعة: (ve kaḷe kerremē 'llahü
veḥḥü eṭ-ṭarıku meşduḫat^{an} 'ala 'l-ḥalki biḫamseti ḥişal^{im}
eṭ-kaḫa 'atü bi 'l-cehli ve 'l-ḥırşu 'ala 'd-dünya ve 'ş-şahü
bi 'r-ra'i)

alt sağ: چار چیز است که در سنک اگر جمع شود
لعل و یاقوت شود سنک بدان خاراوی
پاکی طینت واصل گهر و استعداد
تریت کردن مهر از فلک مینایی
so: سنده را هر سه هنر هست چو درمی باید
تریت از تو که خورشید جهان آراوی
بلغ العلی بکماله کشف الدجی بمجماله
حسن جمع خصاله صلوا علیه و آله

(çâr çiz est ki der seng eger cem' şevd
la'l u yâkut şevd seng bedan ḥârâyî
pâki ṭıynet u aşl-ı göher u isti'dad
terbiyet kerdên-i mihr ez felek-i minâyî
benderâ her si hüner hest çü der miḫâyed
terbiyet ez tû ki ḥûrşid cihân ârâyî
beḷağâ 'l-ula bi-keḫalîḫi keşefe 'd-düca bi-ceḫalîḫi
ḥaşünet cemî'a ḥişalîḫi şallu 'aleyhi ve alîḫi)

Zeyne 'l-'Abidin'in gerek Atebetü 'l-hakayık'ta, gerek bu yazı nümû-
nelerinde, bir hattât olarak, metnin esas kısmını teşkil eden küçük
harfli yazılar üzerinde durmamış olduğu görülüyor. Buradaki yazı tarzı

کیم عقلی زایل بولدی. گاهی که اوز حالی غه کیلسا ایردی علما بیلا علوم بحشین انداق. قیلور ایردی کیم بارجا مسلم توتار ایردی لار موجه سوزلایدورکان نینک اراسی دا سوزی پریشان بولور ایردی خینلی جنون وقتی خاتم السلطنه لیق غه راسخ بولوب ایردی. خلق نی اوز نوکر لیکی کا دعوت قیلیب خروج قیلور سوزین ایتور ایردی. نظمی دا غریب ایات واقع بولور ایردی بو بیت اینک دور کیم.

لب و دندان آن مه باچه مانه. چو قندی بر برج دانه دانه
مزارى هم اول موضع دا اوق دور

Daha sonra Mevlânâ Muhammed Arab'dan bahsedilirken, Haydar'ın ismi tekrar zikredilmektedir (bk. 23 a 9: اول داعی دانشمند کیشی ایردی دماغی ضبط قیلدی و خیالی حیدر بارغان ساری باردی دایم سلطنت سوزین قیلور ایردی...)

Son olarak şâirin eserini ithâf etmiş olduğu İskender Mirza'dan bahsederken, Ali Şîr Nevâî Mîr Haydar'ı bir daha zikreder:

سلطان اسکندر و شیرازی هم نبره دور سلطنت تجملی نی دیرلار که سلاطین ازلی انجا قیلمش بولغای. یتتی یا سیکیز ییل لیق سلطنتی دا کویا که اوج کینچ تاییب دور مولانا حیدر ترکی کوی اینک. مادخی ایکان دور کیم بو آئینک مثنوی سی دین دور.

همت ایلی دور بیضا دیکان ایر نفسی دور دم عیسی دیکان
و سلطان اسکندرنی دیرلار کیم طبی نظم ساری مایل ایردی و بو توپوق نی آدین
نقل قیلورلار کیم

توپوق

تولون آی غه نسبت ایتیم یارومی او حجات دین کم اولدی یارومی
تار مویونک نینک زکاتینی یرای یا مصر نی یا حلب نی یا رومی

(bk. Ali Şîr Nevâî, Mecâlisü'n-nefâ'is, Süleymâniye (Fatih) kütüp, nr. 4065, var. 101 b; yazmanın Üniversite kütüp. Edeb. 816'daki nüshasında bu parça eksiktir; burada zikredilen beyit Mahzenü'l-esrar, 139/24 a8'de bulunmaktadır. Süleymâniye nüshasında mısraların sonunda,

دیکان yerine, ایکان yazılmıştır. Mecâlis'ün-nefâ'is'in farsça tercümesinde —nşr. Ali Asgar Hikmet, Tahran, 1323 h. ş— s. 28'de: 50. Mir Haydar Meczûb kısmında metin daha muhtasar ve farklı bir şekilde nakledil-

miştir; Mevlâna Haydar'ın «از استادان شعراء ترك» olduğu ve yukarıdaki beytin *Maḥzen-i esrar* adlı eserinde bulunduğu zikredilmektedir. Beyit ve dörtlüğün türkçe nüshadaki şekle göre tashiḥ edilmesi icap eder).

Şâirin hâmisi olan ve Ali Şîr Nevâî'nin naklettiği *tuyuk*'tan edebiyat ile yakından ilgisi olduğu anlaşılan Sultan İskender Şîrâzî veya İskender Mirza, Timur'un torunu ve Ömer Şeyh'in oğlu olup, 806 (1403/1404)'da henüz genç yaşında Türkistan'da fütûhatta bulunmuş, Kâşgar ve Hoten'e kadar ilerlemiştir. Sonra Hemedan ve Nihâvend valiliğine tâyin edilmiş, fakat Kara Yusuf Türkmen-yüzünden, Hemedan'ı terke mecbur olarak, Fars'ta kardeşi Pîr Muhammed'in yanına gitmiş ve onun Yezd hâkimi olmuştur. Pîr Muhammed'in katli üzerine, önce Şîraz'ı ve daha sonra İsfahan'ı zaptetmiştir. 817 (1414) yılında Şahruh'a karşı baş kaldırmış ise de, ele geçirilmiştir. Kardeşi Baykara Mirza ile anlaşarak, Rüstem Mirza'ya karşı İsfahan üzerine yürümüş, fakat esir edilerek katlolunmuştur (bk. Ş. Sâmi, *Kamûsu'-alâm*).

* * *

Mîr Haydar Meczub (veya türk. Tilbe)'un *Maḥzen ü'l-esrar*'ının içine alan mecmua için bk. ch. Rieu, *Catalogue of the Turkish Manuscripts in the British Museum*, Add. 7914 ve *Fuad Köprülü Armağanı*, İstanbul, 1953 s. 22 — 23. Bu mecmuada toplanmış olan eserlerin dördüncüsünü teşkil eden (bk. nr. 115 — 141) *Maḥzenü'l-esrar*, hattat Muhammed b. Hasan Cihan Ensârî tarafından, Herat'ta 914 (1508) yılında istinsah edilmiştir.

Eser şu kısımları ihtiva etmektedir :

115b — 116a حیدر تیلبه نینک م(ث) نویسی

116a — 117b پیغامبر صلی الله علیه وسلم نعتی

117b — 121a مصنف نینک وصف الحالی

Bu kısımda şâir kendi durumunu, kalbin ince tellerine dokunacak bir tarzda, yüksek bir kalemle dile getirmektedir. Aklî müvazenesine telmih eden parça için bk. 120 b 2 :

تیلبه لیکیم توتتی دماغم یولین

تولغاری بو نغمه قولاغیم یولین

(120 b ile 121 a arasında, sahife işâreti (کره) ile devamı birbirini tutmamaktadır).

121b — 124a اسكندر ميرزائينك مدحى

تورت بولونك يتي اولوس سلطانى
 اتى جهت ايكي جهانينك خانى
 پادشه اسكندر دارا حشم
 داور دوران سه صاحب كرم
 ملك اياسى برلاس اوماقلىق قيات
 سايه حق منطهر ذات وصفات

الطفي اكر دنيادا قيلسه ظهور
 جنت فردوس قا توشكاي قصور

124a — 126a

حكايه

124 b

فارسى دا بير فارس جابك سوار
 شهر ايجيندا قينلور ايردى كذار

126a — 127a

كوفه دا بير بير لدنى سبق
 سير ايتا بازارغه قويدى آياق

127a — 129b

حكايه

قافلله بر عرب دين مكر
 قيلدى نى طى حشينه كدر

129b — 131b

حكايه

تينكبرى تعالى كه جهانى تمام
 بيردى سليمان غه عليه السلام
 ير يوزنى عدل بيلا توزدى راست

قيلدی غنی بارجه نى بی زحج وخواست
بر کون آنکا آصف بن برخیا
ایدی کیم ای پاک رسول خدا

131b — 133b

حکایت

قیس کونی محمود تفرج قیلا
قوش سالا آتلاندى نائیب لاریبلا

133b — 134b

حکایت

بر کیجه هارون بیلا بهلول مست
بولدی خلافت ایدی دام نشست

134b — 136b

مقاله

یجه بو غافل کونکول آخر اویان
کوزونکی آج بر تاعی باقین بویان

136a — 137a

حکایت

اندا که یعقوب رسول امین
هجر ایچیدا بر ایدی یوسف عمین

137a — 138a

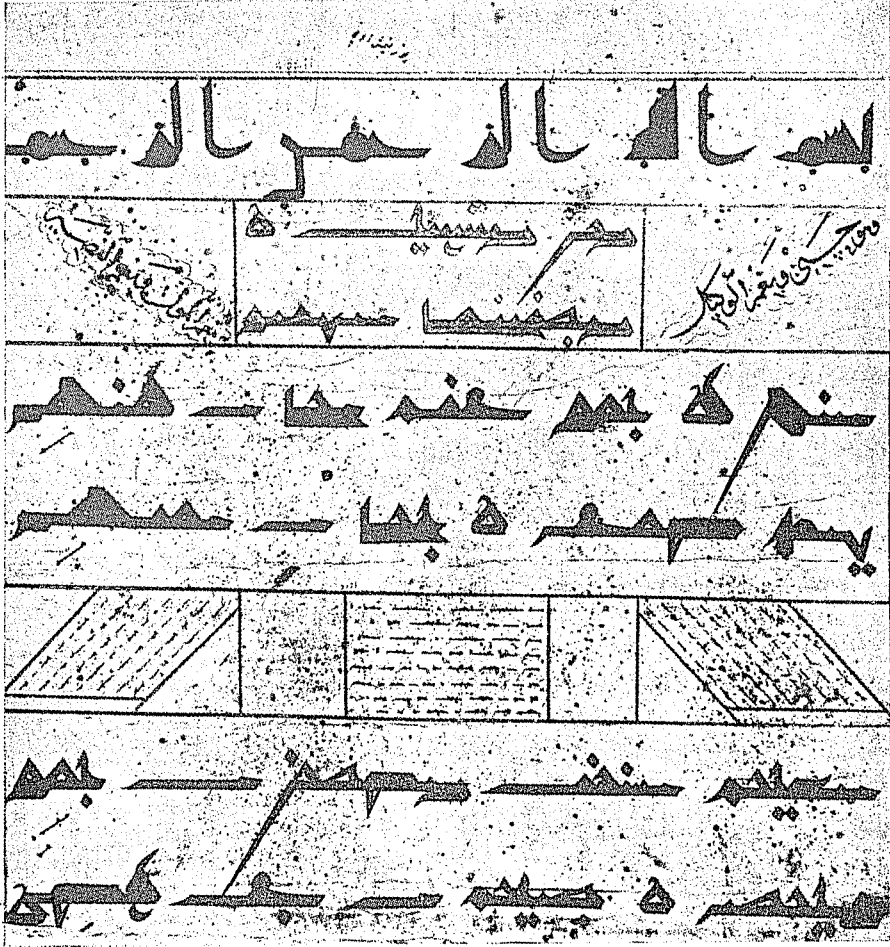
حکایت

ای شرف ایجرا ایکی عالم غه تاج
تی فلک مسند ونکا بر دواج

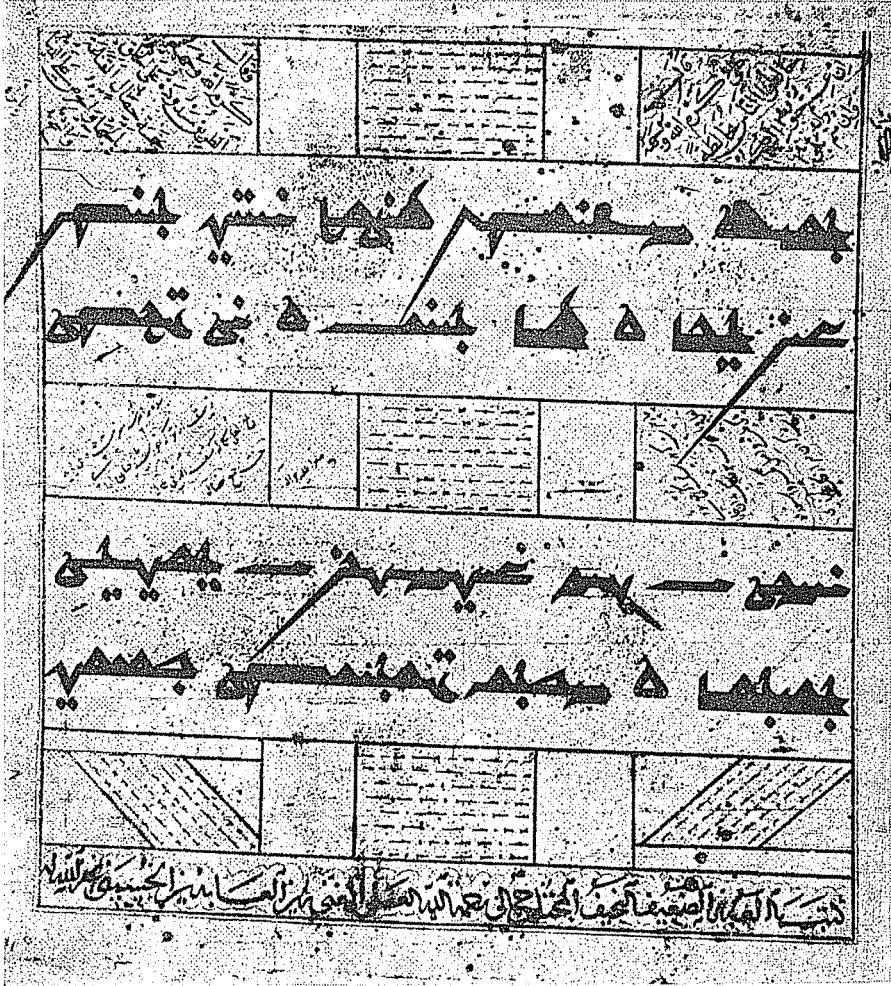
138a — 139a

حکایت

چونکه تیمور بیک بورون ایتی خروج
دولتی تاممایدور ایدی بو عروج

Yazı numûnesi: sahifenin baş kısmı

Yazı numûnesi: sahifenin son kısmı.

139a — 140b

مقاله

139b

بیر نفس ای دنیا ایشیندین ملول
عقل ایسانک قیل بو نصیحت قبول

140b — 142a

سوز باشی

ای که بو معنیده طلب کارسین
تیراما کر واقف اسرارسین

Eserin sonunda şu beyit vardır :

توکاندی مخزن الاسرار تاریخ توقوز یوز اون تورندا علی الضعیف التحیف الفقیر
الحتاج الی الله الباری محمد بن حسن جمعان انصاری در بلدہ ہرات حمیت عن الافات

üst sol			üst sağ
1			
38 37 36		5 6 7 8	21 22 23 24
2			
orta sol		9 10 11 12	orta sağ
3			
alt sol		13 14 15 16	alt sağ
4			
28 29 30		17 18 19 20	25 26 27

Bismi 'llahi r-rahmani 'r-rahim.
min makalat-i
Mahzenü'l esrar

1. anda ki buu 'azm il-e yundum kalem
şah du'az-i bil-e urdum rakam
2. açtım anıñ medhin-e buu yahş-ı fal
fatihaz-ı hatim-a-ğa kildı dal
3. boldı ma'nide kōñgöl naqş bend
can til-i gul-bañg-ı-nı kıldı belend
4. namiy-e ser çeşmesin-e tuşti cuş
bulbül-i mahbuz kopardı huruş
5. genc işikin açt-ı inayet kol-ı
başl-a-tı tevfiķ hidayet yol-ı
6. kunc nişin 'arif-i sahib serir
genc içi-niñg kanci-tin urt-i nefir
7. teşn-e sıfat boldum ay-a-ķin-ta best
cur-'az-i-tin kılt-ı tim-a-ğım-nı mest
8. bu qar-a toprak kılip cur-'a biz
lutf bilen tudt-ı kolum-nı ki hiz
9. türk suhur-ı tur acun-ta buu kun
başl-ar oluķ yir bil-e tur-kan-e un
10. rast kıl aheng-i nev-a u hicaz
tuz yadugan birl-e şidur-ğu-nı saz
11. türk surut-ı-nı tusük birl-e tuz
yahş-ı ayal-ğu bil-e kugl-e kopuz
12. söz-te menüm taorum irür til pesent
tab'-ka gul kant bigin sut ment
13. men bidigen hat bil-e yunğil kalem
men yurügen yol bil-e koyğil kadem
14. çıkm-a isim-tin kim irür ca'da rast
men nede-yin bolmaz-a teñgr-i-ke hoş
15. naķt seniñg-tür ki sez-a-var sen
genc-ni sen saķl-a ki bidar sen

16. 'arz-a-ta sensen buu kun ol şeh-suvar
kim sañğa bir-tük barımız ihtiyar
17. sen-tin edeb birl-e bilin bağıl-a-mak
biz-tin edeb ka'ide-sin sakl-a-mak
18. sen-tin ayak basmak u biz-tin nufuz
teñgr-i-tin ilham u huner-tin culuz
19. çun nasar-ı ğayb yarudt-ı çerağ
per-tev-i-tin bolt-ı munev(ı)er timağ
20. tapt-ı koñgöl kulbez-i nur u saf-a
birt-i huner nahlin-e neşv u nema
21. şeyh nisam-ı tem-i-tin can tapıp
ma'ni-si-tin yarlık u fer-man tapıp
22. kopdum erz-e opt-i ilim-ni bilig
kenc fişan-lık bil-e açdum ilig
23. kildim idek-lep güher-i şah-ıvar
kız-a kabul öz kul-ı-tin şehriyar
24. cupsal-ı bolz-a saçayın ince dür
eyl-e ki bolz-un yiti iklim pur
25. tuny-a-ta çün haydar-ı sahib huner
kım cevât-ı munça tuken-mez guher
26. hı ne ki kaz-ğandım u yığdım tamam
kıldım alıp sayba-ğu-çıka haram
27. aşın içip otı-nı söndür-menğgiz
sufra başıntın iy-e-sin sur-menğgiz
28. ey ki buu ma'n-i-ke taleb-kar sen
tepren eger vakıf-ı esrar sen
29. bar-ğal-ı-ka yol-tur uluğ-tın uluğ
baş-tın ayak algu-luğ u bar-ğu-luğ
30. ger-çi sañğa asru yırak-tur buu tem
rağbet ider bolsañ irür bir kadem
31. kılğın iren-ler teg osünğ-ni fida
'aşık-ı mecnun-ka yider bir sada
32. ğaflet işin 'aql adar sen ki ne
öz osinğge baz-ı birür sen ki ne
nuqda bilen nakl sadar sen ki ne
orm-e öz alnıñ-ta buu tıvar-ı geç
33. sadm-a 'ayar ehlin-e mi'yar-ı keç

- 123/8a 4 1 اندا که بو عزم ایلا یوندوم قلم
شاه دعاسی بیلا اوردوم رقم
- 2 اجتیم اینک مدحینه بو یخشی فال
فاتحهسی خاتمه غا کیلدی دال
- 3 بولدی معانیدا کونکول نقش بند
جان تیلی کلپانکی قیلدی بلند
- 4 جلو قلیب باشلادی راز نهفت
خاطریم اندیشه بیلا بولدی جفت
- 5 نامیه سر چشمه سینه توشتی جوش
بلبل محبوس قوباردی خروش
- 6 کنج اشیکین اجتی عنایت قولی
باشلادی توفیق هدایت یولی
- 7 کنج نشین عارف صاحب سریر
کنج ایچی نینک کنجیدین اوردی صغیر
- 8 تشنه صفت بولدوم ایاغیندا پست
جرعه سیدین قیلدی ایاغیمنی مست
- 123/8b 1 8 بو قرا توفراق قا قلیب جرعه ریز
لطف بیلا توتتی قولومنی که خیز
- 9 ترک ظهوری دور اجوندا بوکون
باشلار اولوق یر بیلا ترکانه اون
- 10 راست قیل آهنگ نوا و حجاز
توز یاتوغان بیلا شو دوزغونی ساز
- 11 ترک سرودینی توزوک برلا توز
یخشی ایالغو بیلا کوکلا قوبوز

- 12 سوزدا مینیک طوروم ایرور دل پسند
طبعغا کل قند کین سودمنند
- 13 مین بتیکان خط بیلا یونفیل قلم
مین یوروکان یول بیلا اورغیل قلم
- 14 جیقما ایزمیدین کیم ایرور جعدده راست
یول یوروماک بولسه کونکولوندا خواست
- 15 نقد سنینکدور که سزا وارسین
کنجی سین ساقلا که بیدارسین
- 16 عرصه داسین سین بوکون اول شهسوار
کیم سنکا پردوک باریمیز اختیار
- 17 سیندین ادب بیرلا بو بیل باغلاماق
بیزدین ادب قاعده سین ساقلامق
- 18 سیندین ایاق باسماق و بیزدین نفوس
تینگریدین الهام و هنردین جلوس
- 124/0a 1 19 جون نظر عیب یاروتی چراغ
پرتوی دین بولدی منور دماغ
- 20 تابتی کونکول کلبه سی نور و صفا
بیردی هنر تختینه نشو و نما
- 21 شیخ نظامی دمیدین جان تاییب
معنی سیدین یرلیق و فرمان تاییب
- 22 قوتوم ایسه اوتی ایلمنی بیلک
کنج فشانلیق بیلا اجیم ایلیک
- 23 کیلیم ایتاک لاب کهر شاهوار
قیسه قبول اوز قولیدین شهریار

- 24 جوبسالى بولسه ساجايين الحجار
ايلا كه بولسون تي اقليم بر
- 25 دنيا دا جون حيدر صاحب هنر
كيم جوادى مونجه توکاماس کهر
- 26 هرني که قازغانديم و ييغديم تمام
قيديم اليب سايناغوجى غه حرام
- 27 آشين ايجيب اوتيني سوندورمانکيز
سفره باشيدن اياسين سورمانکيز
- 124/9a 10 — مال اياسيندين ايامانک بير دعا
فاتحه تکبير ييارينک منکا
- 124/9a 11 — حکايت
- 140/25b 6 — سوز باشى
- 140/25b 7 28 اى که بو معنى ده طالب کارسين
تبراما کر واقف اسرارسين
- 29 بارغانجه يول دور اولوقدين اولوق
باشدين اياق کيلکولوك و بارغولوق
- 30 کرجه سنکا اسرو يراق دور بو دم
رغبت ايتار بولسانک ايورر بير قدم
- 31 قياغين ايران لار تيك اوزونکنى فدا
عاشق مجنون غه يتار بير صدا
- 32 غفلت ايشين عقل اتارسين که نه
نقطه بيلا نقل ستارسين که نه
- 141/26a 1 33 اورمه اوز الشينکدا بو ديوار کيج
ساعه عيار اهلينه معيار کيج

M E T İ N

Bismi 'llahi 'r-rahmani r-rahim
min makalat-i
Mahzenü 'l-esrar

- 1 Anda ki bu 'azm ile yundum kalem
şah du'ası bile urdum rakam.
- 2 Açtım anıñ meğhine bu yahşı fal
fatıhası hatımeğa kildi dal.
- 3 Boldı ma'anide köngül naqs bend
can tili gülbangını kıldı belend.
- 4 Namıye ser çeşmesine tüşti cuş
bülbül-i maħbus kopardı huruş.
- 5 Genç işikin açtı 'ınayet kolu
başladı tevfiķ u hıdayet yolu.
- 6 Kunc nişin 'arif-i şahib serir
genc içiniñ küncidin urdı şafir.
- 7 Teşne şıfat boldum ayagında peş
cır'asidin kıldı dımağımı mest.
- 8 Bu kara toprakka kılıp cır'a riz
luḫf bilen tuttı kolumnu ki hiz.
- 9 Türk zuharı dur acunda bugün
başlar oluk yir bile türkane ün.
- 10 Rast kıl aheng-i neva u hicaz
tüz yatığan birle şudurgunu saz.
- 11 Türk sürudını tüzük birle tüz
yahşı ayalğu bile kügle kopuz.
- 12 Sözde meniñ tavrum irür dil peşend
taḫ'ğa gül kand kibin sudmend.
- 13 Men bitigen haḫ bile yonğil kalem
men yürügen yol bile urğil kadem.
- 14 Çıkma izimdın kim irür cade rast
yol yürümek bolsa köngülünğde ḫ'ast.
- 15 Naqd seniñdür ki sezavar sen
gencni sen sakla ki bidar sen.

- 16 'Arşada sen sen bugün ol şehsüvar
kim saᅇga birdük barımız ihtiyar.
- 17 Sendin edeb birle biliᅇg bağlamak
bizdin edeb ka'idesin saklamak.
- 18 Sendin ayak basmak u bizdin nüfus
teᅇgridin ilham u hünerdin cülus.
- 19 Çün nazār-ı ᅇayb yaruttı çeraᅇ
pertevidin boldı münevver dımaᅇ.
- 20 Tapdı köᅇgöl külbesi nur u şafa
birdi hüner naᅇline neşö ü nema.
- 21 Şeyᅇ Nizami demidin can tabıp
ma'nisidin yarlık u ferman tabıp.
- 22 Koptum ise öptü ilimni bilig
ᅇenc fişanlık bile açtım ilig.
- 23 Kildim iteklep güher-i şahvar
kılsa kabul öz kuludın şehriyor.
- 24 Çupsalı bolsa suçayın ança dür
eyle ki bolsun yiti iklim pür.
- 25 Dünyada çün haydar-ı şahib hüner
kim cevadı munça tükenmez güher.
- 26 Her ne ki kazᅇandım u yigdim tamam
kıldım alıp saybaᅇuçıᅇa ᅇaram.
- 27 Aşın içip otıu söndürmeᅇgiz
suᅇra başındın iyessin sürmeᅇgiz.
- 28 Ey ki bu ma'nige talebkar sen
tepren eᅇer vaᅇıf-ı esrar sen.
- 29 Bargalıᅇa yoldur uluᅇdın uluᅇ
baştın ayak kilgölüᅇ u barguluᅇ.
- 30 Gerçi saᅇga asru yıraktur bu dem
raᅇbet iter bolsanᅇ irür bir kaᅇem.
- 31 Kılᅇin irenler teg özüᅇᅇni fida
'aşık-ı mecnunᅇa yiter bir şada.
- 32 G'aflet için 'aᅇl atar sen ki ne
nuᅇta bilen naᅇl satar sen ki ne.
- 33 Örne öz alıᅇᅇda bu divar'ı ᅇeç
satma 'ayar ehline mi'yar-ı keç.

- 1 *ki bu / B ki*
 3 3.-4. beyitler arasında nümûnede bir beyit atlanmıştır (bk. ar. metin)
 5 *tevfik u hidayet / her iki metinde u eksiktir*
 6 *künc / A keñc; urdı şafir / A urt-i nefir*
 7 *dîmağımni / tim-a-ğim-ni, Bayağımni (?)*
 8 *toprakça / A toprak B tofrakça; bilên / B bile*
 9 *yir / B yir*
 12 *menîng / A menüm; kibin / A bikin*
 13 *men / B mîn; men...urgil / men...koygıl B mîn...*
 14 *cade / A cada (?) B cãde; yol hvast / A men nede-yin bolmaz-a*
tengri-ke host B...könglüngde...
 15 *sen / B sin; sen...sen / B sin...sin*
 16 *sen sen / B sin sin*
 17 *sendin...bilîng / B sindin...bu bil*
 18 *sendin / B sindin; tengridin / B tingridin*
 20 *naħline / B taħtine*
 22 *actım / A açdım (?)*
 26 *ne / B ni*
 27 *başındın / B başıdın*
 27 27.-28. beyitler arasındaki atlama için bk. arap. metin (124/9a10-
 140 / 25 b 6)
 28 *bu...sen / B bu mañnide...sin; tepren...sen / B tepreme ger...sin*
 29 *barğalığa...uluğ / B barğanca...uluğdın uluğ; kilgüluğ u barğuluğ / A*
kilğu-luğ...B kilgülük u barğuluğ
 31 *teg / B tig*
 32 *sen / B sin; bilen...sen / B bile...sin; A'de bu mısra, önce yanlış*
olarak, oz oşingge baz-ı (?) birür sen ki ne şeklinde yazılmış, sonra
doğrusu altında tekrarlanmıştır
 33 *örme / A orme (o-?)*

T E R C Ü M E

- 1 Kalemî bu niyetle yonttum ve şâha duâ ederek, yazıya başladım.
 2 Onu medhetmek için, bu uğurlu işe başladım; başlangıcı sonunun delili oldu.
 3 Gönül mânaları vücûde getirdi, can dili gülbangını yükseltti.
 4 Neşvü nemânın pınarı coştı; hapsedilmiş olan bülbül feryâda başladı.
 5 İnâyet eli hazine kapısını açtı; tevfik ve hidâyet yolu açıldı.
 6 İnzivâ tahtına çekilmiş olan ârif hazinenin bir köşesinden seslendi.
 7 Susamışlar gibi onun ayağına düştüm; o bir damlası ile kalbimin kadehini sarhoş etti.

- 8 Son yudumu bu kara toprağa saçıp, lûtuf ile kolumu tuttu ve - Kalk! - dedi.
- 9 Bugün türkün dünyada meydana çıktığı gündür; türke yakışır kahramanlık şöhreti de bununla birlikte başlar.
- 10 Santur ile üdu ayarlayıp, nevâ âhengini çal.
- 11 Türk şarkısını usûlü ile terennüm et ve güzel âhenkle kopuz çal.
- 12 Şiir benim üslûbüm gönüllerin begeneceği bir üslûptur, insanın tabiatine gülbeşeker bir ilâçtır.
- 13 Sen de benim üslûbümü tâkip et ve benim yürüdüğüm yoldan yürü.
- 14 Gönülün yol yürümek isterse, benim izimden yürü; doğru yol budur.
- 15 Para senindir, ona sen lâyıksın; hazineyi sen sakla, sen uyanıksın.
- 16 Meydâna bugün sen şehsüvarsın, biz hepimiz irâdemizi senin eline teslim ettik.
- 17 Edep ile hareket etmek senden, edep kaidesine riâyet etmek de bizden.
- 18 Senden işe başlamak, bizden, duâ; Tanrıdan ilhâm, hünlerden muvaffakiyet.
- 19 Gayb âleminin nazarı meş'alesini yakınca, onun ışığından dimağ aydınlanmış oldu.
- 20 Gönül kulübesi nur ve safâ buldu, hüner fidanına neşvü nemâ verdi.
- 21 Şeyh Nizâmî'nin ruhâniyetinden can bulup, manâsından buyruk ve ferman alıp,
- 22 Ortaya çıkınca, bilgi elimi öptü; hazineler saçarak elimi açtım.
- 23 Kendi kulundan hediye kabûl ederse, bak, sadeften tek çıkan büyük inciler ile eteğimi doldurup geldim.
- 24 Makbûle geçerse, o kadar inci saçayım ki, yedi iklim bununla dolsun.
- 25 Dünyada bu kadar tükenmez inciler saçmak cömerdliğini gösteren hüner sâhibi Haydar gibi,
- 26 Ben de kazandığım ve topladığım her şeyi onun değerini bilmeyen müsrife harâm ettim.
- 27 Yemeğini yiyip, ocağını söndürmeyin; sofrâ başından ev sâhibini kovmayın.
- 28 Ey bu mânaya tâlip olan, eğer esrâra vâkîf isen, kımıld!
- 29 Gitmek için en ulu yol budur; bütün varlığın gelinen ve gidilen yolu bulur.
- 30 Gerçi sana bu yol şimdi çok uzak görünür; fakat râğbet edersen, bu bir adımlık yoldur.
- 31 Yiğitler gibi kendini fedâ et; mecnûn âşığa bir ses yeter.
- 32 Gâfllet işine akıl işi diyorsun, bu olacak şeymidir; nokta ile nakil satarsın, bu olacak şeymidir?
- 33 Kendi önüne kireçten duvar örme, ayar ehline eğri miyar satma.